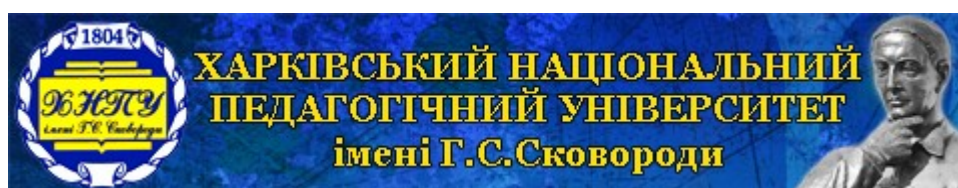

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 220-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТУ**

23 травня 2024 року

ХАРКІВ – 2024

Дерей В.А., Костіна В.В. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	41
Джигурда К.Г., Кабусь Н.Д. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДЕМОБІЛІЗОВАНИМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ.....	44
Діденко А.С., Кабусь Н.Д. ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	46
Долобовська М.С., Макар Л.М. ЗМІСТ РОБОТИ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДО ШКІЛЬНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	51
Зацепя В.С. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	53
Зелепукін Н. І., Костіна В.В. ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО УМОВ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	56
Кізер Б.В., Куторжевська Л.І. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА СІМЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ.....	58
Коваленко О.Ю., Романова І.А. КОМП'ЮТЕРНА ЗАЛЕЖНІСТЬ ПІДЛІТКІВ: ПОРАДИ БАТЬКАМ З ПРОФІЛАКТИКИ ІНТЕРНЕТ АДИКЦІЇ.....	60
Ковальов А.В. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ІЗ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИХ СІМЕЙ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВИЩУ ОСВІТУ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ІТАЛІЇ.....	63
Коловоротна Н.А., Єсіна Н.О. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'І.....	65
Красюк П.С., Шимко І.М. СОЦІАЛЬНА ТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТИНИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ.....	68
Крохмальова Н.О. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ.....	71

2. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. Протокол №1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text.

4. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» №475/97-ВР від 17.07.1997 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text>

5. Конституція Італійської Республіки (Costituzione della Repubblica Italiana). URL: <https://legalns.com/download/books/cons/italy.pdf>.

6. Сайт «Вища освіта та навчання в Італії» (Connect Abroad Corporation). URL: <https://cac-edu.com.ua/ua/italy>.

7. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика. Навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне: Овід, 2012 р., 352 с.

Коловоротна Н.А.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

Єсіна Н.О.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СІРИТ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї

На сьогодні в українському суспільстві існує чимало соціальних проблем. Однією серед них є сирітство, яке стало нагальною проблемою сьогодення. Організація соціальної роботи по влаштуванню дітей-сиріт у сім'ю є досить важливим етапом створення та успішного розвитку прийомної сім'ї.

Досліджуючи явище прийомної сім'ї психологи, соціальні працівники та педагоги зазначають, що порівняно з інтернатними закладами в умовах прийомної сім'ї дитина більш успішно проходить процеси соціалізації та адаптації до сучасного соціального простору, минаючи ефект соціальної деривації. Життя в прийомній сім'ї сприяє більш успішній адаптації дітей-сиріт, оскільки саме там дитина залучена до системи сімейних відносин.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив встановити, що проблемою сирітства, особливостями соціально-психологічного розвитку дітей-сиріт, умовами їх успішної соціалізації займалися О. Бобак [2], О. Кравченко [6] соціальну адаптацію дітей-сиріт в умовах прийомної родини розкрито в студіях Г.Бевз [1], О. Федорової [9] методам, формам, технологіям соціальної роботи з

дітьми-сиротами присвячені наукові праці І. Єфімова [6], І. Ляшенко [7], суттю та особливостями соціально-педагогічної роботи з адаптації дітей-сиріт до умов прийомної родини цікавились Л. Гвоздь [3], І.Манохіної [8].

Проаналізувавши наукові джерела Л. Гвоздь [3], І. Манохіної [8] визначаємо соціально-педагогічну діяльність з адаптації дитини-сироти до умов прийомної сім'ї як вид професійної діяльності, що спрямована на конкретну дитину-сироту з метою вирішення проблем, які виникають у процесі пристосування її до нових умов прийомної сім'ї. У своїй професійній діяльності з адаптації дитини-сироти до умов прийомної родини соціальний фахівець використовує наступні форми роботи: відвідування та спостереження за прийомною сім'єю; соціальний захист та підтримка прийомної родини; постійний телефонний зв'язок; проведення аналізу ефективності існування та діяльності прийомної родини; супровід в отриманні матеріальної та інших видів допомоги.

Узагальнення результатів проведеного аналізу наукових джерел І.Ляшенко [7], І. Манохіної [8] дозволило охарактеризувати основні напрямки соціально-педагогічної діяльності з адаптації дітей-сиріт у прийомній сім'ї:

1. Соціально-психологічний напрям, що має на меті встановлення комунікативних зв'язків між членами родини, формування позитивної атмосфери, набуття навичок відповідальності за власну поведінку та поведінку своїх рідних, розвиток умінь планування власної сім'ї.

2. Соціально-правовий напрям спрямований на розкриття основ житлового, сімейного, трудового та цивільного законодавства, основних прав і пілг, передбачених законодавством та гарантованих державою.

3. Професійний напрям розкривається через обміркований та правильний вибір професії.

4. Соціально-побутовий напрям характеризується умінями та навичками планувати та розпоряджатися сімейним бюджетом, вести сумісне домашнє господарство, купувати продукти, доглядати за власним тілом, планувати сімейне дозвілля тощо [1].

До основних принципів проведення соціально-педагогічної діяльності з адаптації дітей-сиріт у прийомних сім'ях відносять наступні:

- сімейний (соціальна робота спрямована на включення дитини-сироти у нове сімейне оточення, що передбачає створення доброзичливої та безконфліктної атмосфери, у якій дитина може всебічно розвиватися як фізично, емоційно, так і соціально);

- індивідуальний (кожна дитина має свої унікальні здібності, таланти, інтереси, уміння, які потрібно розвинути у кожній особистості індивідуально, враховуючи умови прийомної родини);

- психосоціальний (важливою частиною соціальної роботи з адаптації дитини-сироти до умов прийомної сім'ї є забезпечення емоційної та психологічної підтримки, що передбачає консультаційну діяльність як з дитиною, так і з прийомними батьками [3]).

Проаналізувавши теоретичну та практичну складову, виділяємо особливості соціально-педагогічної діяльності з адаптації дитини-сироти у

прийомній сім'ї:

1. Комплексна оцінка потреб дитини, враховуючи її фізичний, емоційний і соціальний стан, для подальшої розробки індивідуального плану соціальної адаптації дитини-сироти до нових умов.

2. Правильний підбір прийомної сім'ї, яка здатна забезпечити дитині стійке та підтримуюче середовище [1].

3. Постійне навчання дітей-сиріт та прийомних батьків навичкам, які допоможуть їм інтегруватися в нове оточення.

4. Супровід прийомних родин та надання постійної підтримки як дитині, так і прийомній сім'ї протягом усього періоду адаптації [2].

5. Взаємодія соціального фахівця з іншими соціальними службами, освітніми і медичними установами та іншими органами і організаціями, які можуть забезпечити повноцінний розвиток дитини.

Важливо зазначити, що соціально-педагогічна робота з адаптації дітей-сиріт у прийомній сім'ї має бути як комплексною, так індивідуальною. При цьому, необхідно враховувати вік дитини, її психологічні особливості, тривалість перебування в інституції, умови життя в біологічній сім'ї, ступінь готовності прийомних батьків до виховання дитини.

Таким чином, від професіоналізму суб'єктів, що проводять соціально-педагогічну роботу у даному напрямку залежить її ефективність, що сприяє покращенню психоемоційного стану дитини, формуванню здорових стосунків у прийомній сім'ї та як результат – успішному пристосуванню дитини до нових умов життя.

Список використаних джерел:

1. Бевз Г.М. Прийомні сім'ї: Оцінка створення, функціонування та розвитку: навч. посіб. Київ: Главник, 2021. 112 с.

2. Бобак О. Підготовка соціального педагога до організації роботи з сім'єю як первинного інституту соціалізації дитини. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 3. С.152-158.

3. Гвоздь Л. Соціально-педагогічна робота з прийомними сім'ями. *Двадцять шоста наукова сесія Осередку Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах*: матеріали доповідей на засіданнях секцій і комісій. 2015. С. 153-156.

4. Єфімова І. Проблеми адаптації дитини-сироти у прийомній сім'ї та шляхи їх вирішення. *Соціальна робота і супровід сім'ї*. 2019. № 2(12). С. 67-71.

5. Іноваційні форми роботи педагога-психолога з дітьми-сиротами. Укр. держ. центр соц. служб для молоді; Укр. ін-т соціальних досліджень. [URL://http://festival.1september.ru/articles/624328/](http://festival.1september.ru/articles/624328/) (дата звернення 09.05.2024)

6. Кравченко О.В. Формування особистісної ідентичності дитини-сироти в умовах прийомної сім'ї. *Наукові записки кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки*. 2019. Т. 1(23). С. 98-102.

7. Ляшенко І.М. Соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, у процесі їх адаптації до життя в

прийомній сім'ї. *Наукові записки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2017. Т. 2(45). С. 62-65.

8. Манохіна І.В. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 276 с.

9. Федорова О.В. Особливості адаптації дітей-сиріт в прийомних сім'ях. *Молодий вчений*. 2019. № 3(65). С. 127-130.

Красюк П.С.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Криворізького державного педагогічного університету*

Шимко І.М.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Криворізького державного педагогічного університету*

СОЦІАЛЬНА ТЕРАПІЯ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТИНИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Соціальна терапія - процес практичного впливу відповідних державних структур, громадських організацій та об'єднань, на конкретні форми прояву соціальних дій особистості. Інклюзивний комплекс рішень, заходів та дій, спрямованих на вирішення соціальних проблем рівня організації. З даного визначення робимо висновок що соціальна терапія це явище, яке можна розглядати і аналізувати на різних рівнях організації суспільства [1]. Від рівня соціальної організації будуть залежать і визначення цілей, завдань та методів, які будуть використовуватися в процесі терапевтичного впливу на особу з обмеженими можливостями.

Важливим напрямом реформи НУШ є створення освітнього інклюзивного середовища у закладах навчання різного типу. Розвиток середньої освіти в Україні передбачає гуманізацію інклюзивного освітнього процесу, спрямовує соціальних працівників на розуміння відмінностей індивідуальної освітньої траєкторії осіб з обмеженими можливостями і врахування інклюзії під час організації освітнього середовища. Заклади середньої освіти прагнуть до гнучкого режиму роботи зі здобувачами з обмеженими можливостями.

Сьогодні, словосполучення «people with disabilities» частіше застосовується англійською, відповідно у вітчизняних спеціальних виданнях терміни відповідають різним лексичним аналогам які досить вільно перекладені: людина з функціональними обмеженнями, з особливими потребами, з обмеженими фізичними або розумовими можливостями тощо. Протягом останніх років під впливом вчених, педагогів та психологів остаточно